

Naam voorstel 150	Brief GS van 22 september 2015 met uitnodiging over informatiebijeenkomst Strategie DELTA NV		
Betreft vergadering	Commissie Bestuur 16 oktober 2015		
Te verzenden aan	Commissie Bestuur via iBabs		
Verzenddatum	1 oktober 2015		
Commissiegriffier	Margreeth Trimpe	0118 - 63 14 37	me.trimpe@zeeland.nl
Statenadviseur			
Inhoudelijk ambtenaar	Ronald Verdurmen	0118 – 63 18 79	Rgi.verdurmen@zeeland.nl
Verantwoordelijk bestuurder	C.M.M. Schönknecht-Vermeulen		

Inhoudelijk	
Aanleiding	Aandeelhoudersstrategie DELTA NV
Bevoegdheid	GS
Wat is het voorstel?	GS nodigen Provinciale Staten en gemeentelijke aandeelhouders uit voor een informatiebijeenkomst op 9 oktober
Toelichting	De Tweede Kamer besprak op 30 september het arrest van de Hoge Raad over de Wet onafhankelijk netbeheer ('Splitsingswet'). Waarschijnlijk wordt het debat op 6 oktober voortgezet.
Kosten en dekking	n.v.t.
Overige informatie	Deze brief wordt ter behandeling geagendeerd vanwege de actualiteit van dit dossier.

15013856

Provincie Zeeland

Gedeputeerde Staten

bericht op brief van:

de voorzitter van Provinciale Staten
t.a.v. de statengriffier

uw kenmerk:

ons kenmerk: 15013620

afdeling: Financiën

bijlage(n): 1

behandeld door: R.G.I. Verdurmen

doorkiesnummer: 0118-631879

onderwerp: Informatiebijeenkomst Strategie DELTA N.V.

verzonden:

25 SEP. 2015

Middelburg, 22 september 2015

Geachte voorzitter,

Na de vaststelling van de aandeelhoudersstrategie DELTA N.V. door de aandeelhouders is de directie van DELTA N.V. verzocht een onderzoek uit te voeren naar de verschillende strategische opties voor DELTA in het licht van de in de aandeelhoudersstrategie geformuleerde aandeelhoudersbelangen. Een vergelijking van de niveaus van duurzame werkgelegenheid, risicobeperking en de aandeelhouderswaarde op lange termijn tussen de scenario's (i) verkoop van commerciële activiteiten, (ii) fusie en (iii) de huidige bedrijfsstrategie zou daarbij kernonderdelen van de analyse moeten vormen. Ter begeleiding van het onderzoek van DELTA is een aandeelhouderscommissie ingesteld.

Eind januari 2015 zijn de bevindingen van dit onderzoek door DELTA aan de aandeelhouders gepresenteerd. Uit het onderzoek blijkt dat fusie de meest gewenste optie is.

Vanwege een aantal obstakels waaronder de positie van de kerncentrale EPZ en de splitsingswet is deze optie echter op dit moment niet realiseerbaar. Ook ten aanzien van de tweede optie (Verkoop) blijkt dat de kerncentrale EPZ de verkoop van commerciële energieactiviteiten blokkeert.

Op grond van deze overwegingen is DELTA tot de conclusie gekomen dat een geïntegreerd DELTA op dit moment de enige uitvoerbare optie is. De opties fusie of verkoop sluiten weliswaar beter aan bij de aandeelhoudersstrategie maar zijn op dit moment niet uitvoerbaar. Dit betekent dat een geïntegreerd DELTA geen voorkeursroute is en dat zodra dit mogelijk is, teruggekeerd wordt naar de alternatieve opties.

Om die reden is een continue opvolging van de strategische opties noodzakelijk. Aandachtspunten daarbij zijn: de kerncentrale EPZ, de mogelijke splitsing van DELTA als gevolg van het groepsverbod uit de Wet Onafhankelijk Netbeheer en de omhang van de aandelen van het waterbedrijf Evides naar een publieke aandeelhouder.

In goed overleg met de Raad van Commissarissen, Raad van Bestuur en andere aandeelhouders wordt gewerkt aan een toekomstgerichte oplossing voor DELTA N.V. Onderzocht wordt of de aandelen Evides op korte termijn rechtstreeks onder de publieke aandeelhouders te brengen zijn.

Om u nader te informeren over de stand van zaken nodigen wij u uit voor een informatiebijeenkomst op **vrijdag 9 oktober 2015 van 17.00 tot 19.00 uur** in de filmzaal van ons Abdijcomplex. De adviseur Emendo Capital, zal dan een presentatie verzorgen.

Wanneer u bij deze bijeenkomst aanwezig wilt zijn, gelieve u dan vooraf aan te melden bij mevr. M. Trimpe (me.trimpe@zeeland.nl).

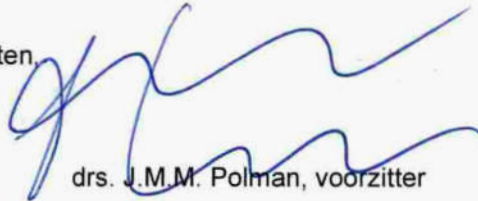
Naast Provinciale Staten worden voor de hiervoor genoemde bijeenkomst ook geïnteresseerde raads- en collegeleden van de gemeentelijke aandeelhouders uitgenodigd.

Het betreft hier een openbare bijeenkomst. Voor het verschaffen van informatie over de aandeelhoudersstrategie, zult u in de bijeenkomst zo nodig in beslotenheid worden geïnformeerd. Houdt u er rekening mee dat de informatie die in het besloten deel van de bijeenkomst wordt gedeeld niet openbaar mag worden.

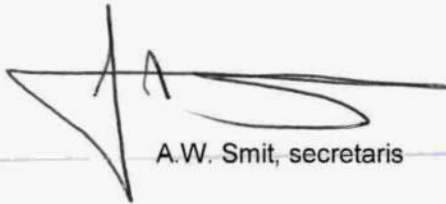
Bijgevoegd ontvangt u ter informatie de beantwoording van de schriftelijke vragen door minister Kamp naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad over de Wet onafhankelijk netwerkbeheer.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bylage

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk
DGETM-EI / 15125589

Bijlage(n)
2

Datum 21 september 2015
Betreft Beantwoording schriftelijke vragen over de brief d.d. 29 juni jl. naar
aanleiding van het arrest van de Hoge Raad over de Wet onafhankelijk
netbeheer

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik uw Kamer de antwoorden op de schriftelijke vragen die zijn
gesteld naar aanleiding van mijn brief over het arrest van de Hoge Raad over de
Wet onafhankelijk netbeheer (Kamerstuk II 2014/2015, 30 212, nr. 81).

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

BIJLAGE 1

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De fractieleden van de VVD vroegen of ik de uitspraak van de topman van Eneco ten aanzien van het terugschroeven van investeringen interpreteer als bewijs dat ongesplitste bedrijven direct voordeel hebben van hun netwerkbedrijf en of er daarom momenteel geen sprake is van een gelijk speelveld. Bekend is dat koppeling van productie- en leveringsactiviteiten met netwerkactiviteiten een geïntegreerd bedrijf bepaalde voordelen biedt. Bijvoorbeeld de mogelijkheid om verliezen die gepaard gaan met verlieslatende commerciële productie- en leveringsactiviteiten of riskante investeringsplannen af te wentelen op het netwerkbedrijf, of het aanwenden van de dividendstroom van de netbeheerder ten gunste van schulden van de groepsmaatschappij. Tevens draagt de deelname van het netwerkbedrijf in een geïntegreerd bedrijf bij aan een hogere kredietwaardigheidsbeoordeling van het geïntegreerde bedrijf en bijbehorende lagere financieringslasten voor leningen die (mede) ten goede komen aan de productie- en leveringsactiviteiten. Omgekeerd deelt het netwerkbedrijf dan ook in de risico's die op de geïntegreerde onderneming rusten. Dergelijke praktijken kunnen effect hebben op het speelveld omdat het een geïntegreerd bedrijf voordelen biedt die een ongeïntegreerd bedrijf op de Nederlandse markt niet kan repliceren. Het is mogelijk dat het verdwijnen van deze voordelen verbonden is aan de maatregelen en gevolgen die Eneco schetst.

De leden van de VVD-fractie vroegen naar de risico's voor de Nederlandse energiebedrijven van het toenemende aanbod van gesubsidieerde hernieuwbare energie uit het binnenland via de toenemende interconnectie met het buitenland. Toename van het aanbod hernieuwbare energie vloeit voort uit het Europese klimaatbeleid en het kabinetsbeleid. Het is onvermijdelijk dat conventionele centrales hierdoor onder druk komen te staan en dat hun draaiuren en marges hierdoor kunnen afnemen. Het is echter belangrijk om het marktversturende effect van gesubsidieerde hernieuwbare energie – binnen klimaatdoelstellingen – waar mogelijk te beperken. Dit kan bijvoorbeeld door de subsidieregeling voor hernieuwbare energie marktgebaseerd te maken, zoals bij de SDE+ het geval is, of door stimuleringsmechanismen voor hernieuwbare energie af te stemmen tussen landen. Tegelijkertijd biedt de transitie energiebedrijven kansen: zij kunnen meedingen naar subsidie voor de aanleg van hernieuwbare productie-installaties of inspelen op de vraag naar meer opslagmogelijkheden. Europese en Nederlandse energiebedrijven zullen zich dus moeten aanpassen in reactie op de uitdagingen waarvoor de energietransitie hen stelt, en dit doen zij ook. Daarnaast merk ik op dat de Duitse regering kortgeleden een nieuw witboek voor de energietransitie heeft gepubliceerd. Dit bevat onder meer een herijking van het subsidiebeleid voor hernieuwbare energie om toe te groeien naar een meer marktgeoriënteerd systeem. Hierdoor zal vermoedelijk het versturende effect van gesubsidieerde Duitse elektriciteit op de Nederlandse markt in de toekomst verminderen.

De leden van de fractie van de VVD vroegen in hoeverre Nederlandse energiebedrijven last hebben van een ongelijk speelveld doordat energiebedrijven in de rest van Europa de splitsing minder ver hebben doorgevoerd. Nederland kan maar in beperkte mate de regelgeving in andere lidstaten beïnvloeden. Zodoende is het mogelijk dat energiebedrijven gevestigd in andere lidstaten, op de Nederlandse markt actief zijn terwijl zij in het thuisland aan andere regels zijn onderworpen. Dat kan een internationaal opererend bedrijf voordelen bieden die een uitsluitend in Nederland opererend bedrijf niet heeft. Verbondenheid met een elektriciteit- of gassysteem is daar een mogelijk voorbeeld van. Ik kan het effect van dit voordeel echter niet kwantificeren, mede omdat het concurrentievermogen van internationaal opererende bedrijven ook van andere factoren afhangt.

Dezelfde leden vroegen wat het verdienenmodel van een energiebedrijf op de Nederlandse markt is. Kernactiviteit van Nederlandse energiebedrijven is het aanbieden van elektriciteit, gas en in beperkte mate warmte aan afnemers. Zij bedienen al dan niet via tussenhandel Nederlandse afnemers op de groothandelsmarkt en de retail op de buitenlandse groothandelsmarkt. Gas en elektriciteit worden verkocht op groothandelsmarkten, direct aan grootverbruikers of via een leverancier aan kleinverbruikers. Er zijn energiebedrijven die zich vooral richten op de handel in energie(diensten) en er zijn bedrijven die zich ook richten op de productie en winning van energie. Prijszetting in de groothandels elektriciteits- en gasmarkt is op basis van marginale kosten – het duurste type elektriciteitscentrale of gas dat nodig is om aan de vraag op een bepaald moment te voldoen is bepalend voor de prijs. Investeringsbeslissingen van energiebedrijven in nieuwe productiecapaciteit zijn afhankelijk van de verwachte draaiuren, marktprijzen, vraagontwikkeling, etc. Voor het rendabel maken van hernieuwbaar geproduceerde energie is vooralsnog subsidie nodig, deze wordt verstrekt onder de SDE+.

Dezelfde leden vroegen welke acties ik kan ondernemen om het gelijke speelveld in Europa voor energiebedrijven te versterken. Nederland heeft zich de afgelopen jaren zowel op Europees, regionaal als bilateraal niveau ingezet voor de bevordering van een gelijk speelveld voor energiebedrijven. Van belang daarbij is dat wordt gewerkt aan verbeterde marktwerking en verdere marktintegratie zodat Nederlandse partijen toegang krijgen tot buitenlandse markten. Nederland zet in op een gezamenlijke aanpak van vraagstukken die samenhangen met de energietransitie. Daarvoor spoort zij andere lidstaten aan op het transformeren van marktverstoringende subsidieregimes voor hernieuwbare energie naar meer marktgeoriënteerde regimes. Dit blijft voor het kabinet een constant aandachtspunt.

De leden van de VVD-fractie stelden vragen over het door bedrijven Eneco en Delta gemelde verlies van werkgelegenheid als gevolg van splitsing. Zij vroegen of de minister het door Delta op haar website gemelde verlies van 800 banen heeft kunnen toetsen. Ook vroegen deze leden of de minister vindt dat de bedrijven sowieso al moeten snijden in hun werkgelegenheid door de veranderende omstandigheden in de energiemarkt en hoe de minister het extra verlies aan

werkgelegenheid als direct gevolg van splitsing dan inschat. Verlies aan werkgelegenheid kan nooit haar primaire oorzaak hebben in splitsing, zoals ik ook in mijn brief aan de Tweede Kamer naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad d.d. 26 juni jl. in de juridische procedure over de Wet onafhankelijk netbeheer (hierna: Won) (Kamerstuk II 2014/2015, 30 212, nr. 81, hierna: Kamerbrief van 29 juni jl.) heb verwoord. In genoemde brief heb ik gewezen op diverse omstandigheden die effect kunnen hebben op de werkgelegenheid. Bovendien geldt dat splitsing op zichzelf niet leidt tot banenverlies omdat de totale activiteiten van het betreffende bedrijf gewoon kunnen blijven voortbestaan. Eventueel werkgelegenheidsverlies kan wel optreden door verdere sanering bij de respectievelijke productie- en leveringsbedrijven, bijvoorbeeld in reactie op de verslechterde marktomstandigheden en/of rationalisatie/efficiëntieverbetering waardoor er wel een risico bestaat voor de werkgelegenheid. De keuzes hierover liggen bij de individuele bedrijven. Het is niet aan mij deze keuzes, zoals het besluit om te snijden in de werkgelegenheid, te beoordelen. Niettemin hebben signalen over de economische groei en werkgelegenheid in Nederland vanzelfsprekend altijd mijn aandacht. In voornoemde brief heb ik reeds aangegeven dat ik het (mogelijke) verlies van banen in welke sector of regio dan ook betreurt. Ik ben altijd bereid om met de bedrijven mee te denken hoe zij binnen de kaders van de wet het investeringsvermogen (en bijbehorende werkgelegenheid) op orde zouden kunnen houden. Delta en Eneco hebben reeds met mij contact gezocht om over de gevolgen van splitsing te spreken. Het is nu aan hen om concrete stappen te zetten tot splitsing en daarbij eventuele voorstellen te doen rond behoud van werkgelegenheid en een gezonde bedrijfsvoering.

De leden van de VVD-fractie stelden vragen over de gevolgen van de splitsing van Delta voor de kerncentrale Borssele. Zij vroegen zich af of de (financiële) continuïteit en de veiligheid van kerncentrale Borssele afdoende geborgd is. De veiligheid van de kerncentrale Borssele kan op de bijzondere aandacht van de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming rekenen en staat niet ter discussie. Ten aanzien van de (financiële) continuïteit van de kerncentrale Borssele verwijst ik in de eerste plaats naar de eigenstandige verantwoordelijkheid die de N.V. Elektriciteits Productie maatschappij Zuid-Nederland (EPZ) als eigenaar en vergunninghouder van de kerncentrale Borssele vervult. Net als andere delen van het productie- en leveringsbedrijf van Delta, maken de activiteiten van de kerncentrale onderdeel uit van het splitsingsproces van Delta. Vanzelfsprekend heeft de kerncentrale ook mijn bijzondere aandacht. In de Borssele-convenanten zijn, aanvullend op de toepasselijke wet- en regelgeving, afspraken gemaakt over het tijdig betrekken van de Staat bij zaken die de positie van de kerncentrale Borssele betreffen. Eventuele ontwikkelingen ten aanzien van de toekomst van de kerncentrale Borssele zullen dus in goed overleg met mij worden besproken.

De leden van de VVD-fractie vroegen naar de huidige bijdrage van Delta en Eneco aan de realisatie van de doelstellingen van duurzame energie en CO₂-reductie. Daarnaast vroegen zij in hoeverre deze doelstellingen in gevaar komen door het

wegvallen het zelfstandige bestaansrecht en/of het terugschroeven van investeringen door deze bedrijven. De doelstellingen die wij hebben afgesproken in het Energieakkoord zijn niet afhankelijk van individuele bedrijven. Het Energieakkoord bevat geen afspraken met individuele energiebedrijven, maar wel met brancheorganisatie Energie Nederland. Die organisatie komt niet terug op de gemaakte afspraken. Ik heb dan ook geen reden om te twijfelen aan het commitment van de Nederlandse energiesector aan het behalen van de doelen uit het Energieakkoord.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De fractieleden van de PvdA vroegen of de winst van een systeembeheerder overgemaakt kan worden aan de holding. Het is juist dat een geïntegreerd bedrijf de winsten uit één van zijn dochterbedrijven kan inzetten voor activiteiten vanuit de holding of andere bedrijfsonderdelen, ook commerciële activiteiten.

Dezelfde leden vroegen of de winst ook daadwerkelijk wordt overgemaakt en als dit zo is, waarom dan steeds door ongesplitste energiebedrijven wordt gezegd dat er geen kruissubsidiëring plaatsvindt, en of de bedrijven daarmee kruissubsidiëring in strikt formeel-juridische zin bedoelen. Binnen een geïntegreerd bedrijf worden de resultaten van de dochterbedrijven van de netbeheerder geconsolideerd met die van het moederbedrijf. De kruissubsidiëring die de Won beoogt te voorkomen is de aanwending van de dividendstroom van de netbeheerder ten gunste van andere activiteiten van het moederbedrijf, zoals het produceren en leveren van energie. Ik heb geen inzicht in de mate van kruissubsidiëring binnen de ongesplitste energiebedrijven. Informatie over aanwending van de winst door Stedin en Delta Netwerkbedrijf (recent omgedoopt tot Enduris) binnen hun moederbedrijf is niet openbaar beschikbaar. Mij is ten slotte niet bekend hoe Eneco en Delta het begrip kruissubsidiëring definiëren.

De leden van de PvdA-fractie vroegen of globaal genomen Eneco zonder netwerkbedrijf Stedin nauwelijks winst maakt, en Delta zonder Delta Netwerkbedrijf (recent omgedoopt in Enduris) verlies en of de minister een overzicht kan geven van de winsten die Eneco, Stedin, Delta en Enduris de afgelopen jaren hebben gemaakt. Daarnaast vroegen deze leden of het klopt dat Eneco globaal genomen de winsten uit het netbeheer gebruikt voor investeringen in duurzame energie en Delta globaal genomen de winsten uit het netbeheer gebruikt om financieel boven water te blijven. Exacte uitspraken over de bedrijfsresultaten van Delta en Eneco zonder hun netwerkbedrijven en de aanwending van winsten daaruit vereist meer inzicht in de bedrijfseconomische cijfers van beide bedrijven (en hun deelnemingen) dan op grond van openbare cijfers verkregen kan worden. De jaarlijkse resultaten van Eneco, Stedin, Delta en Enduris daarentegen zijn openbaar te raadplegen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nettoresultaten na belasting zoals gerapporteerd in de jaarverslagen.

mln € / jaartal	2014	2013	2012	2011	2010
Eneco	206	241	234	204	141
Stedin	201	260	213	152	70
Delta	4	75	81	83	-178
Enduris	23	23	20	16	9

Dezelfde leden vroegen of het klopt dat beide ongesplitste energiebedrijven de publieke aandeelhouders niet betrekken bij dit soort afwegingen en de gemeenten niet de hoeveelheid dividenden ontvangen, die ze in een gesplitste situatie zouden ontvangen. Noch ik, noch de minister van Financiën vanuit zijn verantwoordelijkheid voor staatsdeelnemingen, heb betrokkenheid bij het aandeelhouderschap van Eneco en Delta. In welke mate de provinciale en gemeentelijke aandeelhouders betrokken worden bij beslissingen over de aanwending van winsten binnen Eneco en Delta is een zaak tussen de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de betreffende bedrijven. Hoeveel dividenden aandeelhouders ontvangen zouden hebben in een gesplitste situatie is moeilijk in te schatten omdat er geen inzicht is in welke mate winsten uit het netbeheer bij de bedrijven daadwerkelijk worden ingezet om verliesgevendende activiteiten bij het productie- en leveringsbedrijf te compenseren. Voor zover daar sprake van is, klopt het dat deze winsten in een gesplitste situatie als extra dividend zouden kunnen worden uitgekeerd of voor investeringen in het netwerk zouden kunnen worden gebruikt.

Dezelfde leden vroegen of het klopt dat NUON en Essent over een groot financieringsvoordeel beschikken, door het hebben van een moedermaatschappij met een eigen netwerk. Vermogensverschaffers en ratingbureaus beoordelen de kredietwaardigheid van (energie)bedrijven op basis van een groot aantal factoren. Hierbij speelt onder andere een rol: de schaalgrootte van een (energie)bedrijf, het type activiteiten dat zij onderneemt, diversificatie van deze activiteiten, hoe risicovol deze activiteiten worden ingeschat, de waarde van haar bezittingen (onderpand), de verhouding tussen vreemd en eigen vermogen en andere bedrijfseconomische factoren. Het ligt voor de hand dat bij de beoordeling van de kredietwaardigheid van de moedermaatschappijen van NUON en Essent het eigendom van een energiesysteem een rol speelt, maar ik heb geen inzicht in welke mate dit eigendom de beoordeling (positief) beïnvloedt. Bovendien spelen ook andere factoren een rol bij rating. Zo is bijvoorbeeld in augustus de rating van RWE – moederbedrijf van Essent – door Standard en Poors verlaagd wegens de slechte situatie op de Duitse thuismarkt en de politieke onzekerheid omtrent financiering van de nucleaire ontmantelingskosten die samenhangen met de sluiting van de Duitse kerncentrales.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of het klopt dat ongesplitste energiebedrijven door splitsing op achterstand zouden komen en of deze bedrijven na die splitsing in eerste instantie dezelfde aandeelhouders hebben met dezelfde kredietwaardigheid en financieringsmogelijkheden. Als Eneco en Delta beide over zijn gegaan in twee gesplitste ondernemingen zullen vermogensverschaffers en

ratingbureaus deze ondernemingen afzonderlijk beoordelen op kredietwaardigheid. Daarbij nemen zij ongetwijfeld in acht dat de afgesplitste commerciële delen niet beschikken over een energiesysteem. Ik heb geen inzicht in de mate waarin dit de beoordeling van de kredietwaardigheid effectueert, noch of en zo ja in hoeverre het publieke aandeelhouderschap van deze bedrijven dit effect kan mitigeren. In aanvulling daarop merk ik op dat noch de Won noch het wetsvoorstel STROOM eraan in de weg staat om aandeelhouderschap van het commerciële deel van de bedrijven bij provincies en gemeenten te houden. Het is dus mogelijk dat een en dezelfde (lagere) overheid direct dan wel indirect zowel aandeelhouder is van een distributiesysteembeheerdervennootschap en een productie- en leveringsbedrijf-vennootschap (PLB). De aandelenportefeuilles kunnen binnen een en hetzelfde orgaan van die lagere overheid zijn ondergebracht. De kaders hiervoor worden gegeven door de Provinciewet en de Gemeentewet. Beide voorzien in de mogelijkheid dat de bevoegdheid tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen (zoals het houden en beheren van aandelen) voor wat betreft het beheer van een specifieke deelneming in een vennootschap bij een gedeputeerde of wethouder kan worden neergelegd. Het is dus mogelijk om een bepaalde gedeputeerde of wethouder te belasten met het beheer van een deelneming in het netwerkbedrijf en een andere gedeputeerde of wethouder met het beheer van een deelneming in het productie- en leveringsbedrijf. Indien het niettemin als bezwaarlijk wordt gezien dat de uitoefening van bevoegdheden uit naam van Gedeputeerde Staten (GS) en het College van Burgemeesters en Wethouders (B&W) geschiedt, dan kan ook worden overwogen om het beheer van de deelnemingen in respectievelijk het netwerkbedrijf en het productie- en leveringsbedrijf over te dragen aan separate daartoe ingestelde bestuurscommissies, die elk afzonderlijk bevoegd en verantwoordelijk zijn voor de betreffende deelneming. Niet alleen de gedeputeerde of wethouder, maar ook derden kunnen lid worden van zo'n bestuurscommissie. Op grond van de Provinciewet en Gemeentewet kunnen aan deze bestuurscommissies privaatrechtelijke bevoegdheden worden overgedragen. Daarmee kwalificeren deze bestuurscommissies ook in naam als aparte overheidsorganen. Bij zowel het apart machtigen van twee separate gedeputeerden of wethouders als bij het instellen van bestuurscommissies blijft een eindverantwoordelijkheid bestaan voor respectievelijk GS en B&W. Deze situatie is daarmee vergelijkbaar met de situatie op Rijksniveau, waar de reguliere staatsdeelnemingen zoals de aandelen in TenneT en Gasunie worden gehouden door de minister van Financiën en de beleidsdeelneming in Gasterra en EBN door de minister van Economische Zaken. Beiden maken daarbij deel uit van de ministerraad.

Dezelfde leden vroegen hoe groot het financieringsvoordeel van NUON en Essent en andere gesplitste bedrijven is, hoe het voordeel van goedkope kredieten die Vattenfal en RWE kunnen aantrekken wordt doorgegeven aan NUON en Essent en of er financieringsvoordelen zijn door middel van garantstellingen van de moedermaatschappijen. Ik heb geen inzicht in welke mate het eigendom van een energiesysteem de beoordeling van de kredietwaardigheid van Vattenfall en RWE (positief) beïnvloedt. Als gezegd betrekken vermogensverschaffers en

ratingbureaus bij de beoordeling van de kredietwaardigheid immers een groot aantal verschillende factoren en uit openbare stukken is niet af te leiden hoe belangrijk elk individueel gegeven daarbij is. Voor zover deze eigendom bijdraagt aan een gunstigere kredietbeoordeling van het moederbedrijf, lijkt waarschijnlijk dat zij in staat is dit voordeel ook aan dochterondernemingen NUON en Essent toe te kennen. Ik heb geen inzicht in de wijze waarop een eventueel voordeel van goedkope kredieten door Vattenfal en RWE wordt doorgegeven aan NUON en Essent en of er sprake is van garantstellingen van de moedermaatschappijen. Uitspraken hierover vereisen inzicht in de interne bedrijfsvoering van de bedrijven.

De leden van de PvdA-fractie vroegen de minister om een overzicht van wat alle energieleveranciers investeren in duurzame energie. Ik heb geen volledige inzage in de investeringen van energieleveranciers. Wel kan ik mededelen dat geen enkele partij individueel een groot aandeel voor zijn rekening neemt in de duurzame energieprojecten die worden gesubsidieerd middels de stimuleringsregelingen voor duurzame energieproductie.

De leden van de PvdA-fractie vroegen om een overzicht van de herkomst van groene stroom, waarbij onderscheid is gemaakt in levering, inkoop, eigen productie en investeringen. CertiQ, de organisatie die ik heb gemandateerd om elektriciteit en warmte uit hernieuwbare bronnen te certificeren middels de afgifte van zogeheten garanties van oorsprong, publiceert maandelijks een geaggregeerd overzicht van de opwekking, handel en afboeking van gvo's voor elektriciteit en warmte uit hernieuwbare bronnen in Nederland. Deze informatie is beschikbaar vinden op de website van CertiQ.¹ Het jaaroverzicht van 2014 is als bijlage bijgevoegd bij deze antwoorden. De informatie over de herkomst van de geleverde groene stroom (eigen productie, inkoop uit Nederland, inkoop uit buitenland) is niet per energieleverancier bij de overheid bekend. Wel vermelden energieleveranciers op mijn verzoek sinds dit jaar aan hun klanten het land van herkomst van de geïmporteerde groene stroom op het stroometiket.

De leden van de PvdA-fractie vroegen op welke manier bij de ongesplitste energiebedrijven het risico wordt afgedekt dat een tegenvaller op productie en handel wordt afgewenteld op het netwerk en of het Besluit Financieel Beheer Netbeheerders daar voldoende waarborg voor is. Door de uitspraak van de Hoge Raad is de Wv 2011 met terugwerkende kracht volledig van toepassing. Het risico van afwenteling van financiële tegenvallers van de commerciële activiteiten op de netwerkactiviteiten wordt hiermee voorkomen. Daarmee is niet meer relevant hoe bij ongesplitste bedrijven het risico wordt afgedekt. Het is aan de ACM om toezicht op de naleving van onder meer het groepsverbod te houden teneinde ongeoorloofde kruissubsidiering te voorkomen. Het Besluit Financieel Beheer Netbeheerders is onvoldoende om "afwentelen" van tegenvallers op productie en handel te voorkomen. Het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder stelt eisen aan de kredietwaardigheid van de netbeheerder. In die zin is het Besluit Financieel

¹ <http://www.certiq.nl/pages/overcertiq/publicaties/statistische-overzichten>

Beheer Netbeheerder geen waarborg dat er niet afgewenteld kan worden, maar door het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder zitten daar wel grenzen aan.

De leden van de PvdA-fractie vroegen of er al overleg heeft plaatsgevonden tussen de ongesplitste energiebedrijven en de ACM over de naleving van de wet en wat dit overleg heeft opgeleverd. Ook vroegen zij hoeveel tijd het feitelijke splitsingsproces in beslag zal gaan nemen. Er heeft in de afgelopen maanden overleg plaatsgevonden tussen de ACM en Delta, respectievelijk Eneco. De ACM streeft ernaar dat naleving van de wet voortvarend ter hand wordt genomen en ziet daarop toe met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid. De ACM beraadt zich nog op de concrete uitwerking van de vervolgstappen, omdat de belangen van alle partijen, dus ook andere bedrijven dan Delta en Eneco, groot zijn. Die uitwerking kost tijd, naar verwachting nog enkele maanden. ACM streeft ernaar om uiterlijk begin 2016 duidelijkheid te bieden aan betrokken partijen.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of Eneco nog steeds van mening is dat het Energieakkoord niet uitgevoerd zou moeten worden en of haar 55 publieke aandeelhouders waaronder de Gemeente Rotterdam en Den Haag diezelfde mening zijn toegedaan. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar een soortgelijke vraag van de VVD-fractie over het behalen van de doelen uit het Energieakkoord.

De leden van de PvdA-fractie verzochten om een indicatie van het tijdpad voor de procedure bij het gerechtshof Amsterdam. Ook vroegen zij bevestiging van het feit dat de procedure geen opschortende werking heeft. Eneco en Delta hebben begin september de procedure gestart bij het Gerechtshof Amsterdam. Naar verwachting zal de behandeling van de zaak ruim een jaar in beslag nemen. De Hoge Raad heeft bij arrest van 26 juni nl. de uitspraak van het gerechtshof Den Haag vernietigd en de uitspraak van de rechtbank Den Haag bekrachtigd. Nu de rechtbank de vorderingen van de energiebedrijven had afgewezen (die erop neerkwamen het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten onverbindend moesten worden verklaard), betekent dit dat de Won geldt. De procedure bij het gerechtshof Amsterdam heeft geen opschortende werking.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of het klopt dat het vermeende werkgelegenheidsverlies gebaseerd is op een zelfbedacht scenario, waarbij na splitsing eerst privatisering van het Productie- en leveringsbedrijf (PLB) zou volgen, en vervolgens de nieuwe eigenaar van het PLB een ontslagbesluit zou nemen. Dezelfde leden wilden weten of het klopt dat deze stappen niet onvermijdelijk zijn en of hier zaken door elkaar worden gehaald. Tenslotte vroegen de leden of het klopt dat bij de inmiddels gesplitste energiebedrijven geen banenverlies door de splitsing zelf is ontstaan. Allereerst ga ik van de aanname uit dat de leden hier doelen op werkgelegenheidsverlies dat volgens de bedrijven zelf zou ontstaan na splitsing. Zoals hierboven op een soortgelijke vraag is aangegeven, ben ik niet verantwoordelijk voor de individuele strategie of keuze van een individueel bedrijf. Ik heb dan ook geen inzicht in de wijze waarop de individuele energiebedrijven na splitsing de arbeidsplaatsen realiseren en of

ontslagbesluiten hierbij een noodzakelijk gevolg zijn. Voor een zuivere analyse van de effecten van splitsing en effecten van andere zaken moeten deze van elkaar gescheiden moeten worden. Het is niet mogelijk om één op één aan te geven wat de effecten van de Won zijn op de werkgelegenheid omdat diverse factoren kunnen zorgen voor werkgelegenheidsverlies. Dit heb ik ook in de brief aan de Kamer over de uitspraak van de Hoge Raad over de Won vermeld, waarbij ik in dit verband heb gewezen op het feit dat de werkgelegenheid in de gehele sector onder druk staat.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of de minister per bedrijf kan aangeven hoe het proces van ontvlechting tot nu toe verloopt en een overzicht geven van de door de ACM te nemen (vervolg)stappen. Ook vroegen zij of de minister kan aangeven binnen welke termijn het proces tot ontvlechting voltooid dient te zijn en welke stappen de ACM sinds de laatste brief van de minister aan de Kamer heeft gezet om ervoor te zorgen dat het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten wordt nageleefd door de twee bedrijven. Zie voor de beantwoording van deze vraag een eerdere vraag van deze fractie hierover. In aanvulling daarop, geldt voor wat betreft het toezicht door de ACM op de naleving van het verbod op nevenactiviteiten door netbeheerders, dat de ACM op dit moment in breder verband kritisch kijkt naar eventuele marktverstoringen activiteiten van netbeheerders.

De leden van de PvdA-fractie verzochten aan te geven welke relevante omstandigheden worden bedoeld, gelet op de brief van 29 juni jl. aan de bestuursvoorzitter van de ACM waarbij wordt aangegeven dat erop vertrouwd wordt dat de ACM bij de uitoefening van zijn bevoegdheden rekening zal houden met alle relevante omstandigheden die voortvloeien uit de uitspraak van de Hoge Raad. Met alle relevante omstandigheden die voortvloeien uit de uitspraak van de Hoge Raad wordt bedoeld op onder meer de volgende feiten. Als gevolg van het arrest van de Hoge Raad geldt de Won weer. De Won is nog voorwerp van geschil in een procedure bij het Gerechtshof Amsterdam (maar dit heeft geen opschortende werking). Uitgangspunt bij de destijds door mijn voorganger afgegeven aanwijzingen was, dat er twee levensvatbare bedrijven ontstaan na splitsing. De procedure voor splitsing die is neergelegd in de Won is destijds reeds doorlopen en de termijnen waarbinnen gesplitst had moeten zijn, zijn verstreken. Deze bedrijven moeten nu alsnog splitsen en met de ACM als toezichthouder hierover in overleg treden. De ACM streeft ernaar dat naleving van de wet voortvarend ter hand wordt genomen en ziet daarop toe met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De leden van de PvdA-fractie vroegen welke invloed de digitalisering van de economie en de ontwikkeling naar slimme netwerken hebben op de noodzaak van onafhankelijk netbeheer. De energienetwerken zijn van cruciaal belang voor de leveringszekerheid en daarmee voor onze samenleving en economie. Ontwikkelingen in de energiesector, bijvoorbeeld op het gebied van duurzame energie, maken dat er een uitdaging ligt om ook in de toekomst een betrouwbare energievoorziening te hebben tegen lage kosten. Slimme energienetwerken

kunnen daarbij helpen. Gelet op de uitdagingen voor de toekomst is het belang van onafhankelijk netbeheer steeds groter. Een onafhankelijke partij die toegewijd en op de meest efficiënte manier zorgdraagt voor leveringszekerheid en de markt maximaal kan faciliteren is een onmisbare schakel voor een schone, betrouwbare en betaalbare energievoorziening. Zonder onafhankelijke netbeheerder is er een risico dat ontwikkelingen en innovaties tegen worden gehouden omwille van de commerciële activiteiten van een geïntegreerd bedrijf.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben erop gewezen dat door de minister van EZ in 2006 herhaaldelijk gesteld zou zijn dat de Won niet splitsing tot doel had, maar onafhankelijk netbeheer met gelijke toetreding van marktpartijen tot dit net. Zij wezen hierbij op een net dat in publieke handen beschermd is tegen buitenlandse overnames en tegen (financiële) problemen bij commerciële partijen. Volgens dezelfde leden hadden er andere keuzes gemaakt kunnen worden om datzelfde doel te bereiken en in dit kader vroegen zij of de Won niet met een welwillende blik en met de kennis van 2015 opnieuw zou moeten worden bekeken. In de Kamerbrief van 29 juni jl. heb ik benadrukt dat ik volledige splitsing nog steeds noodzakelijk acht, omdat ik groot belang hecht aan een onafhankelijk en publiek netbeheer in Nederland. De Won verzekert de onafhankelijkheid van het netbeheer, zodat betrouwbaarheid van het net wordt vergroot en eerlijke concurrentie mogelijk is. Door splitsing worden al deze doelen effectief gerealiseerd. De betrouwbaarheid van de netten wordt vergroot omdat de voor de energievoorziening vitale infrastructuur veilig worden gesteld. De netbeheerder voert zelf zijn wettelijke taken uit, heeft het onafhankelijke netwerk in publiek eigendom en beschikt over de hiervoor benodigde (financiële) middelen. Een afgesplitst netwerkbedrijf kent het voordeel dat het voor dergelijke investeringskeuzes niet afhankelijk is van een holdingbestuur, dat in de afweging de productie- en leveringsbelangen van de volledige holding betreft. Hiermee wordt voorkomen dat de inkomsten uit de transportsystemen in productie- en leveringsactiviteiten vloeien of dat de risico's van die activiteiten op de transportsystemen terugslaan. Volledige eigendomsontvlechting is het geëigende middel om afwenteling van risico's die gepaard gaan met de uitvoering van activiteiten productie, handel en levering binnen een groep op het net te voorkomen. Doordat er een open netwerk beschikbaar is, kunnen alle leveranciers aan Nederlandse afnemers op gelijke basis op de markt opereren. Dit verlaagt de drempels voor nieuwe toetreders en draagt zo bij aan effectief werkende markten en zo laag mogelijke prijzen voor consumenten. Bovendien hebben Nederlandse energiebedrijven zo de ruimte zich te ontwikkelen op een Noordwest-Europese markt zonder dat de integriteit van de infrastructuur door risicovolle investeringen in gevaar komt. Zaken als een goede uitgangspositie voor nieuwe - tegenwoordig ook lokale - spelers, betaalbaar houden van de energievoorziening en het belang van kwalitatief goede netten, zijn in het kader van de energietransitie alleen maar belangrijker geworden. Als gevolg van verduurzaming van de energievoorziening de komende jaren zijn forse investeringen in de transportsystemen nodig. Er is dan ook geen reden om de invoering van de Won terug te draaien.

De leden van de SP-fractie stelden dat het doel van onafhankelijk netbeheer is behaald, ook bij de netten van niet gesplitste bedrijven als Eneco en Delta. Er is geen belemmering voor andere bedrijven in de regio's van deze decentrale netten; niet voor switchende klanten en ook niet voor andere producenten. Deze leden gaven aan dat indien de minister enige belemmering bij de decentrale netten van Stedin en Delta heeft geconstateerd, zij dat dan ook graag horen. Uit de signalen die Delta en Eneco thans afgeven, namelijk dat ze zonder netbeheer hun activiteiten in productie, levering en handel niet voort kunnen zetten op een manier zoals ze dat nu doen, leid ik af dat er nog geen sprake is van onafhankelijk netbeheer zoals ik dat met de Won voor ogen heb. Momenteel onderzoekt de ACM mogelijk marktversturende activiteiten van netbeheerders en netwerkbedrijven. Zo heeft de ACM dit voorjaar een klacht van een energieleverancier ontvangen dat het productie- en leveringsbedrijf van Delta profiteert van de naamsbekendheid van netbeheerder Delta, door het gebruik van een gelijk(soortig)e naam en beeldmerk. Dit zou volgens de klager meebrengen dat hij als energieleverancier in het netwerkgebied van netbeheerder Delta moeilijk marktaandeel kan verwerven. Op basis van de Elektriciteits- en Gaswet is dat niet toegestaan. De ACM heeft naar aanleiding van deze klacht netbeheerder Delta opgedragen haar naam en beeldmerk te wijzigen. Daarnaast heeft Delta in juni jl. onder druk van de ACM een lening van het netwerkbedrijf aan het moederbedrijf beëindigd.

Deze leden vroegen of er geen latere CPB beschouwingen over de economische effecten van splitsing zijn geweest. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Won is in opdracht van de Commissie Validatie Splitsing Energiebedrijven in 2006 onderzoek gedaan door het CPB naar de voor- en nadelen van splitsing. Hierbij heeft het CPB ook alle alternatieven van splitsing in kaart gebracht.² Het CPB heeft onder meer de welvaartseffecten van eigendomssplitsing afgezet tegen versterkte juridische scheiding en concludeert dat per saldo eigendomssplitsing de grootste welvaartseffecten heeft. Splitsing leidt, aldus het CPB, tot efficiëntiewinsten bij de netwerken, de groothandelsmarkt en de eindgebruikersmarkt, waarvan de voordelen terecht komen bij de afnemer. Het is nog niet mogelijk om uitspraken te doen over de effecten van de Won dan wel de Won te evalueren, omdat belangrijke delen hiervan in 2014 nog onverbindend waren en een aantal energiebedrijven de wettelijke verplichtingen niet heeft geïmplementeerd. Ook andere beleids- en marktontwikkelingen moeten worden meegewogen, waardoor het individuele effect van de verschillende ontwikkelingen niet goed kan worden gekwantificeerd. De signalen zijn dat de elektriciteitsmarkt in Nederland goed werkt nu de Nederlandse elektriciteitsprijzen en de mate van keuzevrijheid voor consumenten een positief beeld geven ten opzichte van omringende landen. Consumenten kunnen bijvoorbeeld kiezen uit een groot (en nog steeds toenemend) scala van aanbieders en doen dat ook. Waar in 2012 nog 12% overstapte van leverancier, was dat in 2014 al ongeveer 19%, één van de hoogste switchpercentages in de Europese Unie.

² CPB notitie, «Kwantitatieve verkenning welvaartseffecten splitsing energiebedrijven», d.d. 20 maart 2006

De leden van de fractie van de SP vroegen of ik op de door het Kamerlid Paulus Jansen gestelde vragen over een onderzoek van Price Waterhouse Coopers (PwC) kan reageren nu de Hoge Raad uitspraak heeft gedaan. Eind 2013 is gevraagd of de conclusies van het rapport onderschreven worden en zo nee, of er bereidheid is om per omgaande een onafhankelijke evaluatie van de wet te laten uitvoeren. Daarnaast werd gevraagd waarom de verplichte afsplitsing van de netwerken van 100% publieke geïntegreerde energiebedrijven doorgezet moest worden nu gebleken zou zijn dat de beoogde maatschappelijke voordelen uitblijven, en er tegelijkertijd sprake zou zijn van negatieve effecten voor de twee resterende geïntegreerde bedrijven en Nederland – tegen de verwachting in 2006 – het enige Europese land is dat de splitsing van het eigendom van netbeheerders en productie- en leveringsbedrijven wettelijk voorschrijft. Het rapport van PwC is opgesteld in opdracht van Delta. PwC ziet niet aangetoond dat splitsing bijdraagt of zal bijdragen aan de beoogde beleidsdoelstellingen van de Won. Samenvattend kan ik het volgende constateren. De veranderende marktfactoren die in het rapport worden genoemd (zoals decentralisatie als de economische crisis) doen niet af aan nut en noodzaak van de Won. Het enige punt dat feitelijk kan worden vastgesteld door PwC is dat Europa niet heeft besloten tot verplichte splitsing van regionale netwerkbedrijven en dat de Won dus niet verplicht is ingevolge Europese wet- en regelgeving. Uitgangspunt van de Won is een onafhankelijk netwerk in publiek eigendom, hetgeen zorgt voor een adequate en structurele borging van de Nederlandse publieke belangen. De netbeheerder voert zelf zijn wettelijke taken uit, heeft het onafhankelijk netwerk in publiek eigendom en beschikt over de hiervoor benodigde (financiële) middelen. Geen enkel in Nederland opererend productie- of leveringsbedrijf mag een Nederlands net in handen hebben. Doordat er een open netwerk beschikbaar is kunnen alle leveranciers aan Nederlandse afnemers op gelijke basis op de markt opereren. Dit verlaagt de drempels voor nieuwe toetreders en draagt zo bij aan effectief werkende markten en zo laag mogelijke prijzen voor consumenten. In het rapport wordt niet aangetoond dat er aanwijzingen zijn dat eigendomssplitsing niet zal bijdragen aan een eerlijk concurrerende markt en een sterk netwerk.

De leden van fractie van de SP vroegen in hoeverre de motie Doek/Sylvester c.s. is nagekomen en of onafhankelijk netbeheer bij de ongesplitste bedrijven ooit in gevaar is geweest. In de motie Doek/Sylvester c.s. (Kamerstukken I 2006/07, 30 212, nr. H) werd de regering verzocht het groepsverbod niet in werking te laten treden, tenzij duidelijk zou zijn dat in de Europese Unie zou worden overgegaan tot volledige eigendomssplitsing of het publiek en onafhankelijk netbeheer in gevaar zou komen. Dit laatste kon volgens de motie het geval zijn indien sprake zou zijn van het verrichten van buitenlandse activiteiten en/of het aangaan van internationale allianties danwel dat sprake zou zijn van concurrentieverstorende gedragingen. De motie is op 21 november 2006 met algemene stemmen aangenomen. De toenmalige minister van Economische Zaken heeft zowel mondeling tijdens het debat als nadien schriftelijk bevestigd de motie naar de letter en de geest uit te voeren en onverwijld met de Kamer in overleg te treden en het Koninklijk Besluit te slaan wanneer daar conform het dictum van de motie aanleiding toe zou bestaan. Op 7 juni 2007 heeft de toenmalige minister van

Economische Zaken middels een brief de Staten-Generaal op de hoogte gebracht van haar besluit om het groepsverbod in werking te laten treden op 1 juli 2008. Dit besluit was gebaseerd op de waardering van de in gang gezette ontwikkeling van verdere expansie van (buitenlandse) commerciële activiteiten door de toen (nog) geïntegreerde energiebedrijven sinds 21 november 2006 (o.m. de aankoop van Indaver door Delta en de publiek geuite wens van Nuon en Essent om ook in het buitenland actief te worden). Deze ontwikkelingen en activiteiten leidden tot de conclusie dat deze risico's voor het publiek en onafhankelijk netbeheer met zich mee konden brengen. De toenmalige minister van Economische Zaken heeft toen onder meer aangegeven dat een Europese aanpak geen noodzakelijke voorwaarde is voor eigendomsontvlechting op nationaal niveau gelet op het belang van de bescherming van het Nederlandse netwerk. De Staten-Generaal heeft hiermee ingestemd. Tevens is aangegeven dat het besluit niet gebaseerd was op individuele gevallen en dat het beoordelen en duiden van elk individueel geval van uitbreiding van commerciële activiteiten aan de hand van de motie Doek/Sylvester c.s. een omvangrijke toezichtsinspanning zou vergen. Ook zou een dergelijk oordeel periodiek moeten worden herhaald omdat een bepaalde activiteit mogelijk nu geen gevaar oplevert voor het onafhankelijk netbeheer, maar het onvoorspelbaar zou zijn of dat een jaar later in de snel veranderende wereld ook nog zou gelden. Negatieve invloeden van commerciële activiteiten op het netbeheer dienen te allen tijde voorkomen te worden. Het groepsverbod voorkomt dit.

De leden van de fractie van de SP vroegen of het een feit is dat de werking van de energiemarkt zonder groepsverbod uitstekend geduid kan worden omdat een groepsverbod niet bindend was. Het groepsverbod was weliswaar niet verbindend, maar werd door het merendeel van de bedrijven wel nageleefd. Het beeld dat de energiemarkt uitstekend heeft gefunctioneerd zonder groepsverbod is dan ook onjuist.

De leden van de SP-fractie vroegen of uit het antwoord op de vraag of zich afgelopen jaren enig conflict heeft voorgedaan inzake misbruik van monopolie door een van de niet volledig (juridisch en economisch) gesplitste energiebedrijven (vraag 3 uit de bijlage van de Kamerbrief van 29 juni jl.), gelezen kan worden, dat er geen misbruik van de monopoliepositie is geconstateerd. Alleen voor netbeheeractiviteiten geldt een wettelijk monopolie. Voor productie, levering en handelsactiviteiten is dat niet het geval, deze activiteiten spelen zich af in een vrije markt. Momenteel onderzoekt de ACM mogelijk marktversturende activiteiten van netbeheerders en netwerkbedrijven.

De fractieleden van de SP vroegen of distributiesysteembeheerders gebruik kunnen maken van alternatieven voor netverzwaring. Het vraagstuk rond het blijven verzwaren van netten of het inzetten op sturing van vraag en aanbod is complex. Duidelijk is dat sturing van vraag en aanbod al dan niet in combinatie met opslag interessante mogelijkheden biedt om kosten van netverzwaring te voorkomen. Het betekent echter ook dat er daarmee gekozen zou worden voor een systeem dat op piekmomenten afhankelijk is van bereidheid van burgers en

bedrijven om verbruik of productie in de tijd te spreiden. Als die bereidheid er op enig moment niet is, zal ingegrepen moeten worden om te voorkomen dat het systeem overbelast raakt en componenten beschadigd raken. Wie krijgt de bevoegdheid om in te grijpen door burgers of bedrijven tijdelijk af te koppelen van het net? Op basis waarvan wordt die keuze gemaakt? Hoe kan worden geborgd dat energie voor iedereen op alle momenten tegen een redelijke prijs beschikbaar blijft? Deze vragen zijn maar een voorbeeld van hoe complex vraagstukken en de uitwerking daarvan op de energiemarkt kunnen zijn. Bij een onderwerp dat zo belangrijk is in het dagelijks leven als energie is een stapsgewijze aanpak daarom verstandig. Om deze reden is in het voorstel voor een Elektriciteits- en Gaswet (Kamerstukken 34 199) gekozen voor ruimere mogelijkheden tot experimenten, zodat op basis van praktijkervaring tot robuuste oplossingen gekomen kan worden. Tot die tijd is een net dat voldoende transportcapaciteit heeft het uitgangspunt.

Dezelfde leden vroegen waarom er een experimenteer-AMvB is waarin het netbeheer, productie en levering in één hand kunnen zijn en of een scheiding tussen netbeheer enerzijds en productie en levering anderzijds in de toekomst een belemmering kan zijn. De scheiding tussen netbeheer enerzijds en productie en levering anderzijds zal in de toekomst geen belemmering vormen. Voor een nadere uitleg wordt korthedshalve verwezen naar het antwoord op een vraag van de leden van de PvdA-fractie naar de invloed van digitalisering van de economie en de ontwikkeling van slimme netwerken op de noodzaak van onafhankelijk netbeheer. De reden dat de experimenten-AMvB ruimte biedt voor het in één hand hebben van netbeheer, productie en levering is dat vanuit verschillende lokale initiatieven is aangegeven dat behoefte bestaat om zaken zelf ter hand te nemen als alternatief voor een openbaar net met meer centrale productie en levering. De vraag is of dit (ook op langere termijn) voordelen kan bieden voor een schone, betrouwbare en betaalbare energievoorziening. Door te experimenteren kan hier ervaring mee worden opgedaan en kan worden beoordeeld of het verstandig is structureel ruimte te bieden voor lokale oplossingen als alternatief voor een openbaar net beheerd door een onafhankelijke netbeheerder. Hierbij is van belang om twee zaken op te merken. In de eerste plaats zal het net bij dit soort experimenten in handen zijn van de eindgebruikers die hier vrijwillig voor kiezen en zelf als mede-eigenaar direct hun belangen behartigen. Dit is bij netgebruikers die op een net zitten dat in handen is van een bedrijf dat ook productie en levering heeft niet het geval. Daarnaast gaat het om het kunnen bieden van een alternatief en niet een vervanging; het staat de mensen te allen tijde vrij om alsnog een aansluiting aan te vragen op het openbare net dat wordt beheerd door een onafhankelijk netbeheerder.

De leden van de SP-fractie vroegen of netbeheerders in samenspraak met aangesloten pieken mogen afvlakken via vraag- en aanbodsturing. Korthedshalve wordt voor de beantwoording van deze vraag verwezen naar beantwoording van de vraag van de SP-fractie over alternatieven voor netverzwaring.

De leden van de SP-fractie vroegen voorts of laadpalen behoren tot het gereguleerde domein van netbeheerders en waarom dit soort commerciële activiteiten binnen netwerkbedrijven niet marktverstorend werken, terwijl dit bij productie en levering wel zo zou zijn. Het aanleggen of beheren van laadinfrastructuur behoort niet tot de wettelijke taken van een netbeheerder. Het is wel één van de toegestane commerciële activiteiten die het netwerkbedrijf mag verrichten nu dit infrastructurele activiteiten zijn. Dit wordt ook expliciet voorgesteld in het voorstel voor een Elektriciteits- en Gaswet (Kamerstukken 34 199). De grens ligt bij het aanbieden van laaddiensten; dat is netwerkbedrijven niet toegestaan, omdat dit handel in en levering van elektriciteit met zich mee zou brengen. Dat is ook precies het onderscheid met productie- en leveringsactiviteiten binnen het netwerkbedrijf. Waar het ter beschikking stellen van infrastructuur aan marktpartijen in beginsel niet de onafhankelijkheid van het netbeheer kan aantasten is dat bij productie en levering wel het geval, bijvoorbeeld doordat de netbeheerder dan een rechtstreeks belang heeft om concurrenten niet op gelijke wijze of voorwaarden toegang te geven tot het net.

De leden van de fractie van de SP vroegen of de Won gaat voorkomen dat na splitsing van Delta en Eneco onderdelen worden overgenomen door buitenlandse bedrijven. Een van de doelstellingen van de Won is het behoud van onafhankelijk netbeheer in publieke eigendom. Commerciële avonturen met de energienetwerken behoren tot de verleden tijd. Daarmee is het belang van de Nederlandse consument beschermd. Tegelijkertijd biedt het binnenlandse en buitenlandse leveranciers ook de mogelijkheid om op gelijke voorwaarden die Nederlandse consument te bedienen. De Nederlandse en Europese mededingingsautoriteiten moeten waken dat er geen onaanvaardbare marktconcentraties zullen optreden. Overigens is het aan de aandeelhouders van de productie- en leveringsbedrijven om te besluiten of zij afstand doen van hun aandelen, aan wie ze dat doen en wanneer. Er is geen verplichting voor aandeelhouders om aandelen in commerciële activiteiten te verkopen.

De leden van de fractie van de SP vroegen of het niet zo is dat pas sprake is van een eerlijker speelveld wanneer ook bij buitenlandse bedrijven sprake is van splitsing en of de minister kan toelichten waaruit dat gelijke speelveld bestaat, wanneer buitenlandse ongesplitste bedrijven de Nederlandse productie- en leveringsmarkt bedienen. Voor de beantwoording op deze vraag verwijs ik korthedshalve naar een antwoord op een vraag van de VVD-fractie over het gelijke speelveld.

Dezelfde leden vroegen of bedrijven met een netwerk in binnen- of buitenland voordelen hebben bij investeringen ten opzichte van bedrijven zonder netwerk gezien de credit rating en waarom ongesplitste, buitenlandse bedrijven mogen leveren en produceren terwijl Delta en Eneco eerst gedwongen moeten splitsen. Vermogensverschaffers en ratingbureaus beoordelen de kredietwaardigheid van (energie)bedrijven op basis van een groot aantal factoren. Hierbij speelt onder andere een rol: de schaalgrootte van een (energie)bedrijf, het type activiteiten dat zij onderneemt, diversificatie van deze activiteiten, hoe risicovol deze

activiteiten worden ingeschat, de waarde van haar bezittingen (onderpand), de verhouding tussen vreemd en eigen vermogen en andere bedrijfseconomische factoren. Het ligt voor de hand dat bij de beoordeling van de kredietwaardigheid van een (energie)bedrijf het eigendom van een energiesysteem een rol speelt, maar er is geen inzicht in welke mate dit eigendom de beoordeling (positief) beïnvloedt. Voorts verwijs ik kortheidshalve naar het antwoord op de vragen van de fractieleden van de VVD over het gelijke speelveld.

De leden van de SP-fractie vroegen naar de interesse in grootschalige investeringen in energie, die vooral zou bestaan bij ongesplitste bedrijven. Er is brede belangstelling voor grootschalige investeringen in energieproductie, bijvoorbeeld voor windenergie op zee. Dit kunnen aantrekkelijke investeringen zijn die ook kunnen bijdragen aan de duurzaamheidsstrategie van een bedrijf. Het is zeker niet zo dat er alleen interesse zou bestaan bij ongesplitste energiebedrijven. Wel is duidelijk dat voor dit soort investeringen een zekere slagkracht nodig is. Er zijn genoeg bedrijven zonder energienetten die een dergelijke slagkracht hebben. Het is niet wenselijk dat de Nederlandse netten worden gebruikt om het risico van dit soort investeringsprojecten te dragen. Het is aan de andere Europese lidstaten om voor zichzelf te bepalen of zij wel toestaan dat (in Nederland) investeringen worden gedaan waarvan de risico's kunnen terugslaan op hun netten en daarmee op hun inwoners.

De leden van de SP-fractie vroegen wat de voordelen van een Nederlands groepsverbod zijn ten opzichte van het buitenland nu Europa geen groepsverbod (op distributieniveau) oplegt. In dit kader vroegen zij of splitsing kwalificeert als een maatregel waarover het parlement zich uitgebreider moet laten informeren om zelfstandig te kunnen inschatten wat de implicaties van EU-regelgeving zijn. De kern van de Won richt zich op een adequate en structurele borging van Nederlandse publieke belangen doordat het onafhankelijk netwerk in publiek eigendom is. Zonder groepsverbod blijven kruissubsidies mogelijk, blijft het ongelijk speelveld op de Nederlandse markt bestaan, wordt de kwaliteit van de netten niet optimaal geregeld en blijven gemeenten en provincies gedwongen aandeelhouder van bedrijven met risicovolle activiteiten. Met het groepsverbod is het belang van de Nederlandse consument beschermd. Omdat andere lidstaten geen groepsverbod kennen, kunnen genoemde risico's zich bij de buitenlandse geïntegreerde bedrijven wel voordoen. Wat betreft het kunnen inschatten door het parlement van de implicaties van EU-regelgeving merk ik op dat de Won juist geen EU-maatregel is maar een nationale wet.

De leden van de SP-fractie verzochten om een reactie op recente uitspraken van Europese branchevereniging Eurelectric over "ownership unbundling". De aangehaalde uitspraken van Eurelectric maken onderdeel uit van een reactie op een consultatie van de Council of European Energy Regulators (CEER) over de toekomstige rol van regionale netbeheerders (DSO's). Het ging daarbij specifiek om de vraag in hoeverre aanpassing van bestaande "ownership unbundling" regels nodig is voor de ontwikkeling van nieuwe diensten ten behoeve van consumenten. Eurelectric stelde dat aanpassing van deze regels daarvoor niet

nodig is. Deze uitspraak staat los van de in Nederland gemaakte keuze voor volledige eigendomsontvlechting op distributieniveau. Nederland hecht groot belang aan een onafhankelijk en publiek netbeheer. Volledige eigendomsontvlechting is het geëigende middel om de risico's die gepaard gaan met de uitvoering van activiteiten van publiek netbeheer en productie en levering binnen één groep, weg te nemen (groepsverbod).

De leden van de SP-fractie wilden graag een reactie op het feit dat in Duitsland juist een omgekeerde beweging – namelijk integratie van netten, productie en levering door bijvoorbeeld EON en RWE – van start gaat. Daarnaast wilden deze leden graag ook een reactie op de introductie van een nieuwe Duitse wet die moet gaan voorkomen dat energiebedrijven zich gaan splitsen om daarmee kosten te gaan ontduiken die samenhangen met de ontmanteling van de kerncentrales.³ In Duitsland geldt geen groepsverbod zoals in Nederland. Dit betekent dat het energiebedrijven tot op heden is toegestaan om in geïntegreerde vorm te opereren op de markt. Wel is er sprake van administratieve scheiding als gevolg van de eisen uit het derde energiepakket. Veranderingen hierin zijn niet aan de orde. Er is in dat opzicht dus geen sprake van een "nieuwe trend". Tegelijkertijd speelt in Duitsland, in het kader van de "Atomausstieg", de discussie of de eigenaren van kerncentrales wel voldoende middelen opzij hebben gelegd om hun kerncentrales te ontmantelen en op een verantwoorde manier omgaan met het overblijvende radioactief afval. Het wetsvoorstel waar de SP-fractie naar verwijst is zeer recent ter consultatie openbaar gemaakt. Dit wetsvoorstel bevat regels die het reguliere Duitse aansprakelijkheidsrecht doorbreken door een specifiek aansprakelijkheidsregime in te stellen voor zowel de huidige dochters als moederbedrijven van de dochtermaatschappijen die kerncentrales exploiteren in Duitsland. Het wetsvoorstel bepaalt dat de moedermaatschappij zijn aansprakelijkheid voor ontmantelingskosten niet kan ontlopen door de dochtermaatschappij die de kerncentrale exploiteerde te verkopen aan een derde of door de dochtermaatschappij failliet te laten gaan. De aansprakelijkheid blijft nog steeds bij de (oorspronkelijke) moedermaatschappij. Ook als deze zelf wordt overgenomen of wordt opgesplitst, blijft de aansprakelijkheid meegaan waardoor dus een overnemende partij ook aansprakelijk kan worden gesteld. De bijzondere aansprakelijkheid wordt pas opgeheven als het nucleaire afval in de definitieve eindberging is ondergebracht en de daarmee gepaard gaande kosten door de betrokken energiebedrijven zijn betaald. De Duitse regering wil voorkomen dat de Duitse overheid cq. de belastingbetaler uiteindelijk toch voor een deel van de kosten op draait, bijvoorbeeld – in het geval van EON – op het moment dat EON zijn conventionele productieactiviteiten (kernenergie, stroomopwekking uit kolen- en gascentrales) afstoot. De splitsing van EON in een conventioneel en niet-conventioneel deel betreft geen eigendomssplitsing als gevolg van Europese of nationale regels, maar komt voort uit een interne strategieverandering van EON in reactie op de komst van hernieuwbare energie. Overigens merk ik op dat EON inmiddels bekend heeft gemaakt haar voorgenomen splitsingsplannen stop te

³ Bericht Energiea d.d. 10 augustus 2015, "Nieuwe Duitse wet ondermijnt idee achter Eons splitsingsplan"

zetten.⁴ Het is niet aan mij om de keuzes van andere lidstaten te beoordelen. Wel constateer ik dat bedrijven in Duitsland nog steeds in geïntegreerde vorm kunnen blijven opereren. Daardoor bestaat het risico dat verliezen die gepaard gaan met verlieslatende commerciële productie- en leveringsactiviteiten of riskante investeringsplannen afgewenteld worden op het netwerkbedrijf. Met de Won proberen we deze risico's in Nederland zo klein mogelijk te maken.

De leden van de fractie van de SP vroegen bevestiging op de vraag of artikel 9, eerste lid van de elektriciteits- en gasrichtlijnen (richtlijnen 2009/72 en 2009/73) inderdaad enkel betrekking heeft op transmissiesysteembeheerders en niet op distributiesysteembeheerders. Verder vroegen deze leden of de term 'systeembeheerder' in de Memorie van Toelichting uit het wetsvoorstel STROOM gelezen moet worden als transmissiesysteembeheerder. Artikel 9, eerste lid, van genoemde richtlijnen is enkel van toepassing op transmissiesysteembeheerders. De term 'systeembeheerders' in de memorie van toelichting bij het voorstel voor een Elektriciteits- en Gaswet duidt in beginsel op distributiesysteembeheerders en transmissiesysteembeheerders. In alinea's die specifiek over transmissiesysteembeheerders of distributiesysteembeheerders gaan is een enkele keer omwille van leesbaarheid de term 'systeembeheerder' gebruikt waar het enkel betrekking heeft op TSO's. Uit de context wordt dan duidelijk wat is bedoeld.

De leden van de SP-fractie vroegen waarom in de Kamerbrief van 29 juni jl. de termen Distribution System Operators (DSO's) en Transmission System Operators (TSO's) door elkaar worden gebruikt en wezen in dit kader op een lijst van gecertificeerde TSO's die niet thuis zou horen in de discussie over de Won. Het antwoord waarnaar de leden van de SP-fractie verwijzen, is een antwoord op een vraag waarom andere EU-lidstaten niet gekozen hebben voor verplichte economische splitsing van geïntegreerde energiebedrijven. In het antwoord wordt zowel aandacht besteed aan ontvlechtingseisen voor TSO's als DSO's, omdat de vraag zich niet specifiek richtte op ontvlechting van distributiesystemen en omdat de vraagstukken en publieke belangen die gemoeid zijn met ontvlechting van netbeheerders op beide niveaus voor een belangrijk deel overeenkomen. Dit is ook als zodanig in de inleiding van het antwoord vermeld. Er is dus geenszins sprake van naar behoefte door elkaar gebruiken van termen. De lijst waar de leden naar verwijzen is ter illustratie toegevoegd (het betreft inderdaad een bijlage bij Kamerstukken 2013/2014 28 165, 179) om aan te geven dat Nederland niet de enige lidstaat is geweest die gekozen heeft voor volledige eigendomsontvlechting op transmissieniveau.

De leden van de SP-fractie vroegen waarom wordt vastgehouden aan splitsing terwijl andere EU-lidstaten hierin Nederland niet zijn gevolgd en dit een kop op EU-wetgeving betekent. Met uitvoering van de motie Doek/Sylvester c.s. werd het

⁴ Persbericht d.d. 10 september 2015, <http://www.eon.com/de/presse/pressemitteilungen/pressemitteilungen/2015/9/9/eon-kommt-bei-umsetzung-der-strategie-gut-voran-verbleib-der-deutschen-kernenergie-bei-eon-ermoeglicht-abspaltung-nach-zeitplan.html>

groepsverbod ingevoerd. De keuze om hiertoe over te gaan stond los van wat andere Europese landen zouden besluiten, zoals ook door de toenmalige minister is aangegeven bij de keuze om tot invoering van het groepsverbod over te gaan. Hoofddreden voor invoering vormden diverse ontwikkelingen die risico's voor het publiek en onafhankelijk netbeheer met zich konden brengen. De doelstellingen van de Won zijn onverminderd actueel. Niet splitsen betekent dat onder de huidige omstandigheden de netbeheerders steeds meer het risico lopen dat hun financiële buffers worden aangesproken om onrendabele productie in stand te houden.

Deze leden vroegen hoe hard de Europese richtlijnen stellen dat na een keuze voor eigendomsontvlechting een andere optie niet meer mogelijk is. De derde elektriciteitsrichtlijn biedt lidstaten in beginsel drie opties om de onafhankelijkheid van hun transmissienetten vorm te geven: volledige eigendomsontvlechting (OU, Ownership Unbundling), aanwijzing van een onafhankelijke systeembeheerder (ISO, Independent System Operator) of aanwijzing van een onafhankelijke transmissiebeheerder (ITO, Independent Transmission Operator). Daarbij geeft de richtlijn duidelijk aan dat lidstaten alleen kunnen afzien van volledige eigendomsontvlechting ingeval het transmissiesysteem op 3 september 2009 toebehoorde aan een verticaal geïntegreerd bedrijf. Dit was in Nederland niet het geval. Daarmee is voor transmissienetten de variant OU de enige mogelijke optie voor Nederland.

De leden van de SP-fractie vroegen op welke wijze een aandelenruil tussen landelijke netbeheerders uit verschillende lidstaten economische prikkels kan versterken en welk ander doel er kan zijn dan voorzien in een kapitaalbehoefte. Een aandelenruil gaat verder dan een samenwerkingsovereenkomst waarbij het eigendom van de samenwerkende partners gescheiden blijft. Een samenwerking met aandelenruil creëert de prikkels om de belangen gelijk te schakelen, de lusten en lasten evenwichtig te delen en de samenwerking duurzaam in stand te houden. Op die manier kan de samenwerking continu hoog op de agenda blijven en kunnen de gewenste gezamenlijke beslissingen ter bevordering van het publieke belang tot stand komen. Een eventuele kapitaalbehoefte is niet een reden om een aandelenruil aan te gaan, maar een aandelenruil kan wel degelijk invloed hebben op de kapitaalpositie van de betreffende netbeheerder, alhoewel dit mogelijke effect naar verwachting gering is. De invloed van een samenwerkingsvorm op de kapitaalbehoefte zal daarbij van geval tot geval verschillen. Een aandelenruil waarbij bijvoorbeeld pakketten van gelijke waarde worden uitgewisseld zal in principe geen effect hebben op de kapitaalbehoefte. Een aandelenruil met pakketten van verschillende waarde kan resulteren in een bijbetaling van één van de partijen, dit kan het geval zijn wanneer TenneT of Gasunie aandelen zou wisselen met een (veel) kleinere partij. De bijbetaling zou in dit geval een positief effect hebben op de kapitaalpositie (en daarmee de kapitaalbehoefte doen verminderen). De effecten op de kapitaalpositie zullen worden meegewogen wanneer zich een concrete casus presenteert.

De leden van de SP fractie vroegen of de inkomsten uit het netbeheer (gereguleerd domein) bij de geïntegreerde bedrijven Eneco of Delta dan nu wel ingezet worden voor het productie- en leveringsbedrijf (kruisfinanciering). Ook vroegen deze leden of de minister concrete aanwijzingen heeft dat de inkomsten uit netbeheer tegen de regels wel voor de productie- en leveringsbedrijven worden ingezet. Thans heeft de ACM geen concrete aanwijzingen voor ongeoorloofde kruissubsidiëring. Daarbij teken ik aan dat het zeer lastig is voor de ACM om zoiets te constateren in een ongesplitste situatie. Ik maak mij zorgen over de signalen die Delta en Eneco thans afgeven, namelijk dat ze zonder netbeheer hun activiteiten in productie, levering en handel niet voort kunnen zetten op een manier zoals ze dat nu doen. Ik leid daaruit af dat er nog geen sprake is van onafhankelijk netbeheer zoals dat met de Won is beoogd.

De leden van de SP-fractie vroegen of ik in mijn antwoord op de vraag 1) of splitsing in het licht van de huidige marktomstandigheden nog steeds noodzakelijk is en 2) wat de voor- en nadelen van de situatie waarin geïntegreerde bedrijven naast gesplitste geprivatiseerde bedrijven opereren (vraag 4 en 5 in de bijlage bij de Kamerbrief van 29 juni jl.) duidelijk wil maken dat geïntegreerde bedrijven in Nederlands eigendom 'risico's afwentelen' en 'inkomsten' uit distributienetten in zeker zin onjuist inzetten. In het antwoord geef ik aan dat juist in een periode waarin productie in zwaar weer verkeert, een risico dat de inkomsten uit de netten in productie- en leveringsactiviteiten vloeien of dat de risico's van die activiteiten op de netten terugslaan. Of hier daadwerkelijk sprake van is, is aan de toezichthouder op de naleving van de Won, de ACM, om aan te tonen.

De leden van de SP-fractie vroegen of er een feitelijke aanleiding bestaat om te stellen dat de distributienetten van Stedin en DNWB van mindere kwaliteit zijn dan de netten van andere netbeheerders. Uit de factsheets kwaliteit die ACM jaarlijks publiceert voor alle netbeheerders blijkt dat Stedin en DNWB (recent omgedoopt tot Enduris) op sommige onderdelen beter scoren dan het landelijk gemiddelde en op andere onderdelen slechter. Er is daarom geen aanleiding om te stellen dat de netten van Stedin en DNWB structureel van mindere kwaliteit zijn dan de netten van andere netbeheerders.

De leden van de SP-fractie vroegen of ik op de hoogte ben van onder druk staande bedrijfsresultaten van Duitse energieproducenten. Zij vroegen tevens of de minister kan verklaren waarom er desondanks in Duitsland geen roep is om een groepsverbod en met welke redenen de minister vervolgens besluit om dat wat in Duitsland zo goed werkt juist in Nederland verboden wordt. Ik ben in het algemeen op de hoogte van de bedrijfsresultaten van de Duitse energiebedrijven. Verklaringen over het wel of niet invoeren van een groepsverbod in Duitsland kan ik echter niet geven omdat het hier gaat om de keuze van een individuele lidstaat. Ik ben verantwoordelijk voor het functioneren van de Nederlandse energiemarkt en daar maak ik mij, onder meer met de Won, sterk voor.

De leden van de SP-fractie vroegen naar de toekomst van de kerncentrale Borssele in het geval van splitsing. Daarbij vroegen zij in het bijzonder naar de

verplichtingen van amovering van de kerncentrale en het in nationale handen houden van het eigendom van de kerncentrale. Zoals ik in mijn antwoord op een soortgelijke vraag van de VVD-fractie heb aangegeven, is de positie van de kerncentrale tot aan de uiteindelijke amovering onderwerp van gesprek bij de behandeling van het splitsingsproces en heeft dit mijn bijzondere aandacht.

De leden van de SP-fractie constateerden dat er een verschil bestaat tussen de opvattingen bij het Rijk en Delta/Eneco over werkgelegenheidsverlies en vroegen of de minister bereid is hiernaar onderzoek te doen. Voor het antwoord op deze vraag verwijs naar de eerdere antwoorden op de vragen van de VVD-fractie over werkgelegenheid.

De leden van de SP-fractie vroegen of onderzocht kan worden wat de voor- en nadelen van de Won voor de energietransitie zijn. Het is lastig om specifiek in beeld te brengen wat de effecten de Won zijn op de energietransitie. Er zijn allerlei zaken van invloed op de energietransitie, zoals (fiscale) stimulering, maatschappelijk draagvlak en marktontwikkelingen. Het is in een dergelijke constellatie niet goed mogelijk om een diepgaande analyse te maken van het losstaande effect van één aspect. Wel kan in meer algemene zin gezegd worden dat onafhankelijk netbeheer van groot belang is voor het kunnen faciliteren van nieuwe ontwikkelingen die de energietransitie mogelijk maken. Korthedshalve wordt hieromtrent verwezen naar een vraag van de leden van de PvdA-fractie naar de invloed van digitalisering van de economie en de ontwikkeling van slimme netwerken op de noodzaak van onafhankelijk netbeheer.

De leden van de SP-fractie vroegen of een aantal specialisten in Europees recht kunnen onderzoeken of afzien van splitsing op problemen met Europa stuit. Daarnaast vragen dezelfde leden of Europa geïnteresseerd is in de wijze waarop richtlijnen door de individuele lidstaten worden geïmplementeerd. Europese regelgeving stelt alleen splitsing op transmissieniveau verplicht. Indien de leden van de SP-fractie doelen op de hypothetische situatie dat in Nederland de regels over splitsing op distributieniveau worden teruggedraaid, geldt dat dit binnen de Europese regels past. Wel dient dan te worden voldaan aan de op Europees niveau geldende minimumeisen qua onafhankelijkheid voor distributiesysteembeheerders.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie vroegen wat de economische gevolgen zijn voor het verder doorvoeren van de Won en in hoeverre doorvoering van het groepsverbod gevolgen heeft voor de werkgelegenheid. Ook vroeg deze fractie of met recent onderzoek aangetoond kan worden welke gevolgen de wet onafhankelijk netbeheer ten aanzien van de splitsing van regionale netbeheerder en levering- en productiebedrijven ten algemene heeft gehad. Zie hiervoor mijn antwoord op vergelijkbare vragen van de leden van de SP-fractie en van de VVD-fractie.

De leden van de CDA-fractie vroegen in hoeverre de splitsing van distributienetten voort komt uit een Europese verplichting. Ook vroegen deze leden of ik beaam dat

artikel 9, lid 1 van de richtlijn 2009/72 enkel transmissiesysteembeheerders betreft en niet distributiesysteembeheerders. De splitsing bij distributienetten vloeit niet voort uit een Europese verplichting. Artikel 9, lid 1 richtlijn 2009/72 is enkel van toepassing op transmissiesysteembeheerders.

De leden van de fractie van het CDA vroegen of, gezien er geen Europese verplichting is om de distributienetwerken te splitsen, het niet de voorkeur heeft om de wet onafhankelijk netbeheer op te schorten. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op een vraag van de leden van de SP-fractie over Europese verplichtingen.

De leden van de CDA-fractie vroegen of het niet verstandig zou zijn om de Europese regelgeving voor de energiemarkt exact over te nemen. Nederland voldoet aan alle implementatieverplichtingen voor de op Europees niveau geldende richtlijnen op het energiedomein. Voor distributiesysteembeheerders geldt vooralsnog geen Europese plicht tot volledige eigendomsontvlechting. Het kabinet zet zich in voor een goed werkende Europese energiemarkt. Dit betekent echter niet dat zaken die ik van cruciaal belang acht voor de energievoorziening en die passen binnen de Europese kaders niet regel voordat het in de hele Europese Unie gelijk is. Wel gelden er eisen op het gebied van onafhankelijkheid. In mijn brief van 29 juni jl. aan uw Kamer heb ik benadrukt dat ik volledige splitsing op regionaal niveau in Nederland nog steeds noodzakelijk acht en groot belang hecht aan een onafhankelijk en publiek systeembeheer.

Deze leden vroegen daarnaast of de verwachting is dat andere Europese lidstaten overgaan tot invoering van een groepsverbod tussen netwerkbedrijven en productie- en levering. Tot op heden hebben andere lidstaten geen groepsverbod tussen netwerkbedrijven en productie- en leveringsbedrijven ingevoerd. Wel is vanuit Spanje belangstelling getoond voor het Nederlandse model. Daarnaast is in Duitsland een aantal malen overwogen een regionaal netwerk weer door de lokale overheid te laten beheren en te ontkoppelen van de grote energieconcerns. Zo is er een precedent in Hamburg, waar het energienetwerk van het geïntegreerde energiebedrijf is aangekocht door de deelstaat.

Ook vroegen de leden van de CDA-fractie of het ten goede zou komen aan het Europees speelveld als de splitsing tussen bedrijven van distributienetten en productie- en leveringsbedrijven in Nederland pas wordt geëffectueerd op het moment dat in andere lidstaten energiebedrijven worden verplicht netwerkbedrijven van distributienetten en productie- en leveringsbedrijven te splitsen. Voor het kabinet staan de publieke belangen van een duurzame, betaalbare en betrouwbare energievoorziening centraal. In dit kader worden de beleidsdoelen en instrumenten van het kabinet vastgesteld. Ik acht het met het oog op de leveringszekerheid en het functioneren van de afnemersmarkt van groot belang dat er sprake is van onafhankelijke netten in publieke eigendom. Voor het grootste deel van de Nederlandse distributienetten is dit nu gerealiseerd. Het kabinet acht het van belang dat dit nu ook gebeurt voor de resterende netten. Productie en levering is inmiddels enerzijds een (Noordwest) Europese markt

geworden en anderzijds juist ook een lokale activiteit. Het eigendom van distributienetten wordt daarentegen in hoge mate nationaal bepaald. De Europese wet- en regelgeving doet hier voor wat betreft distributienetten ook geen uitspraken over. De Europese wet- en regelgeving richt zich ook niet op wel of niet publiek eigendom. Het kabinet zet zich in voor een goed werkende Europese energiemarkt. Dit betekent echter niet dat zaken die het kabinet van cruciaal belang acht voor de nationale energievoorziening en die passen binnen de Europese kaders niet worden geregeld voordat het in de hele Europese Unie gelijk is.

De leden van de CDA-fractie vroegen of de minister kan aangeven hoe de motie Doek/Sylvester c.s. is uitgevoerd. Zie hiervoor het antwoord op een soortgelijke vraag van de SP-fractie over de motie Doek/Sylvester c.s..

Dezelfde leden vroegen of andere Europese lidstaten hun systeembeheerders van distributiesystemen van productie- en leveringsbedrijven hebben gesplitst. Europese regelgeving stelt splitsing op regionaal niveau niet verplicht. Voor lidstaten is er tot op heden dan ook geen expliciet keuzemoment geweest om op basis van Europese regels tot splitsing op distributieniveau over te gaan. De eigendomssituatie verschilt sterk per lidstaat. Op dit moment is eigendomsontvlechting alleen in Nederland verplicht gesteld.

Dezelfde leden vroegen hoe ik de creditrating voordelen inschat van bedrijven die in het buitenland netwerken bezitten bij grote investeringen ten opzichte van bedrijven die geen netwerk bezitten. Korthedshalve verwijs ik naar de beantwoording van een vergelijkbare vraag van de leden van de PvdA-fractie over voordelen bij investeringen door eigendom van een netwerk.

De leden van de fractie van het CDA vroegen of het groepsverbod proportioneel is ten opzichte van het doel van de Won, namelijk de leveringszekerheid. Ook vroegen zij of het mogelijk is om de leveringszekerheid te garanderen zonder splitsing, zoals in andere Europese lidstaten. Leveringszekerheid wordt nagestreefd door het publiek en onafhankelijk netbeheer dat de Won voorschrijft. Zoals de Hoge Raad heeft geoordeeld zijn de maatregelen in de Won geschikt en proportioneel voor de beoogde bescherming van de publieke belangen en dus toelaatbaar zijn onder het EU-Verdrag. Voor het antwoord op de vraag van deze fractie of het ook mogelijk is om de leveringszekerheid te garanderen zonder splitsing, verwijs ik naar de antwoorden op eerdere vragen hierover van de leden van de SP-fractie.

De leden van de CDA-fractie vroegen of ik kan aantonen dat publiek en onafhankelijk beheer van de distributienetten ooit in gevaar was bij ongesplitste bedrijven in Nederland. Het groepsverbod is op basis van de motie Doek/Sylvester c.s. later in werking getreden op het moment dat het publiek en onafhankelijk netbeheer in gevaar zou komen. Dit kon, conform de motie, het geval zijn indien sprake zou zijn van het verrichten van buitenlandse activiteiten en/of het aangaan van internationale allianties danwel dat sprake zou zijn van

concurrentieverstorende gedragingen. Dit was in 2007 het geval. Voor een nadere toelichting verwijs ik naar het antwoord op een vraag van de leden van de SP-fractie over de motie Doek/Sylvester cs.

De leden van de CDA-fractie vroegen of er belemmeringen zijn voor aangesloten van Stedin en DNWB als producent of bij het switchen van leverancier. Er zijn mij geen signalen bekend dat sprake is van daadwerkelijke belemmeringen. Wel is het beeld dat in het werkgebied van Stedin en DNWB relatief veel aangesloten klant zijn bij de aan de netbeheerder gelieerde leveranciers (Eneco respectievelijk Delta). Dit is deels een historische situatie, maar kan mogelijk ook komen door de misvatting dat het klant zijn bij een geïntegreerd bedrijf voordelen biedt of doordat aangesloten het onderscheid tussen een netbeheerder en een leverancier niet scherp hebben. Op dit laatste punt is DNWB recentelijk door de ACM aangesproken voor wat betreft het delen van naam en beeldmerk met de commerciële leveringsstak van het bedrijf. DNWB heeft naar aanleiding daarvan een naamsverandering doorgevoerd en heet nu Enduris.

De leden van de CDA-fractie vroegen of ik aanwijzingen heb dat de inkomsten uit netbeheer bij Eneco en Delta tegen de regels in voor de productie- en leveringsbedrijven worden ingezet. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de antwoorden op een eerdere vraag van de leden van de SP-fractie over ongeoorloofde kruissubsidiëring.

Dezelfde leden vroegen hoe ik aankijk tegen het voortbestaan van de commerciële activiteiten van Delta en of deze in buitenlandse handen mogen komen. Het is niet mogelijk is uitspraken te doen over de levensvatbaarheid van de gesplitste onderdelen van Delta omdat ik niet over het vereiste inzicht in de bedrijfseconomische gegevens bezit. Voorts geldt dat de keuze voor een buitenlandse overname aan de achterliggende aandeelhouders is.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie vroegen waarom het wel is toegestaan dat ongesplitste buitenlandse bedrijven de Nederlandse markt bedienen en ongesplitste Nederlandse bedrijven niet. De WvE geldt voor alle energiebedrijven die in Nederland actief zijn, dus ook voor buitenlandse bedrijven die de Nederlandse markt bedienen. Op basis van de WvE geldt dat de in Nederland opererende netbeheerders en hun netwerkbedrijven geen deel mogen vormen van een productie- en leveringsbedrijf. Dit betekent dat de netwerkactiviteiten van in het buitenland ongesplitste bedrijven niet actief mogen zijn in Nederland. Wel mogen deze bedrijven met hun productie- en leveringsactiviteiten actief zijn op de Nederlandse markt.

Dezelfde leden vroegen of ik erken dat bedrijven in binnen- of buitenland voordelen hebben bij investeringen met hun creditrating ten opzichte van bedrijven zonder netwerk. Korte tijdshelpe verwijs ik naar de beantwoording van

een vergelijkbare vraag van de leden van de PvdA-fractie over bedrijfsvoordelen bij investeringen door eigendom van een netwerk.

De leden van de PVV-fractie vroegen hoe groot ik de overlevingskans van een gesplitst Eneco en Delta inschat ten opzichte van de op de Nederlandse markt opererende buitenlandse bedrijven en waar ik mij dan op baseer. Aanvullend vroegen deze leden of ik erken dat het doorvoeren van splitsing het einde kan betekenen van deze Nederlandse bedrijven aangezien deze bedrijven naar mening van genoemde fractieleden enkel zouden kunnen overleven door een buitenlandse overname. Het is niet goed mogelijk de overlevingskans van een gesplitst Eneco en Delta (zie ook het antwoord op een vraag van de leden van de CDA-fractie over het voortbestaan van Delta) in te schatten zonder gedetailleerd inzicht in de bedrijfseconomische situatie van beide bedrijven en zonder kennis van de wijze waarop de afgesplitste bedrijven zich na splitsing organiseren. Voorts geldt dat de keuze voor een buitenlandse overname aan de achterliggende provinciale en gemeentelijke aandeelhouders is.

Dezelfde leden vroegen of ik kan aangeven waarom het probleem van kruissubsidiëring zich kennelijk niet voordoet bij ongesplitste buitenlandse bedrijven op de Nederlandse markt. Aanvullend vroegen deze leden of de ACM daar wel eenvoudig kan vaststellen of er sprake is van ongewenste activiteiten en of ik indicaties heb dat er bij de geïntegreerde Nederlandse bedrijven ongewenste activiteiten plaatsvinden die door splitsing kunnen worden vermeden en zo ja, welke. De WvN voorkomt dat verliezen die gepaard gaan met verlieslatende commerciële productie- en leveringsactiviteiten of riskante investeringsplannen verhaald worden op Nederlandse netwerkbedrijven en dat dividendstromen van Nederlandse netbeheerders niet ten gunste van productie en levering worden ingezet. Het toezicht op een geïntegreerd bedrijf is per definitie imperfect en niet in staat alle vormen van kruissubsidiëring te ontdekken, laat staan te voorkomen. Ik kan geen uitspraken doen over de mate waarin kruissubsidiëring bij ongesplitste buitenlandse bedrijven vanuit buitenlandse netwerken ten behoeve van productie- en leveringsactiviteiten in Nederland plaatsvindt. Voor zover dat het geval is zou dit dus betekenen dat buitenlandse netgebruikers mede dragen in risico's die op Nederlandse commerciële productie- en leveringsinvesteringen worden gelopen. Het is in eerste instantie aan de betreffende lidstaat om te beoordelen of dit onwenselijk is. In aanvulling hierop verwijs ik naar het antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie over mogelijke verboden gedragingen.

Dezelfde leden vroegen welke voordelen er zijn voor de Nederlandse consument bij splitsing en of zij dan kunnen profiteren van een lagere energierekening of lagere netwerkkosten. De WvN voorkomt dat verliezen die gepaard gaan met verlieslatende commerciële productie- en leveringsactiviteiten of riskante investeringsplannen verhaald worden op Nederlandse netwerkbedrijven. Doordat deze prikkels tot onderinvestering in de netten worden weggenomen is de leveringszekerheid en markttoegang voor alle aangeslotenen beter geborgd. Dit leidt tot voldoende beschikbaarheid van energie tegen een concurrerende prijs,

waarbij de consument is gebaat. Ook vereenvoudigt eigendomsontvlechting het toezicht op de energiesystemen, waardoor de ACM beter in staat is de inkomsten van de netbedrijven te reguleren. Dat kan bijdragen aan een verlaging van de netwerkkosten die doorwerkt naar de consument.

De leden van de PVV-fractie vroegen wat de primaire oorzaak is van het banenverlies bij Delta en Eneco en op welke termijn voor het personeel duidelijk is of zij hun baan houden. Korthedshalve verwijs ik naar het antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de VVD-fractie over werkgelegenheid.

Ook vroegen de leden van de fractie van de PVV welke noodzaak er is om deze splitsing door te voeren, terwijl deze bedrijven al in zwaar weer verkeren en wat er op tegen is om nog een paar jaar te wachten tot economisch betere tijden, zodat een eventuele splitsing gerealiseerd kan worden met minimaal banenverlies. Door de uitspraak van de Hoge Raad is de Won met terugwerkende kracht in zijn geheel van kracht. Het belang van betrouwbare en onafhankelijke transportsystemen voor een betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening is van alledag. Juist in een periode als de huidige op de energiemarkt, waarin productie in zwaar weer verkeert, bestaat bij geïntegreerde bedrijven een risico dat de inkomsten uit de transportsystemen in productie- en leveringsactiviteiten vloeien of dat de risico's van die activiteiten op de transportsystemen terugslaan. Het is nu aan de ACM om zorg te dragen voor een zorgvuldig en ordentelijk splitsingsproces. In mijn brief van 29 juni jl. heb ik reeds aangegeven dat ik werkgelegenheidsverlies in welke sector dan ook zeer betreurt. Delta en Eneco hebben reeds contact met mij gezocht om over de gevolgen van splitsing te spreken.

De leden van de PVV-fractie vroegen of ik tenslotte kan garanderen dat deze hele kwestie geen prestigestrijd is van ambtenaren van het ministerie. Ook vroegen zij in hoeverre de makers van deze wet nog werkzaam zijn op het ministerie. Het belang van betrouwbare en onafhankelijke transportsystemen voor een betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening is nog steeds actueel. Dat is dan ook de reden dat de Won is ingevoerd en ik van oordeel ben dat dit ook zo dient te blijven. De ambtenaren die deze wet tenuitvoerleggen of er eerder aan hebben gewerkt voeren de lijn uit die door de Staten-Generaal en de regering is uitgezet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie vroegen mij om nader in te gaan op de manier waarop het proces tot splitsing zal verlopen en wanneer de volledige splitsing voltooid moet zijn. Ook vroegen zij of de betreffende bedrijven eenzelfde proces zullen doorlopen of dat er verschillen in de uitvoering zullen zijn. Voor de beantwoording op deze vraag verwijs ik korthedshalve naar een eerder gegeven antwoord op een vraag van de leden van de PvdA-fractie over het proces van splitsing. In aanvulling daarop geldt dat er verschillen in de uitvoering van de splitsing op kunnen treden omdat het in casu gaat om verschillende bedrijven.

De leden van de D66-fractie verzochten aan te geven wat ik bedoel met de duiding "alle relevante omstandigheden", in verband met de mededeling dat de minister erop vertrouwt dat de ACM rekening zal houden met alle relevante omstandigheden. Verwezen wordt naar de beantwoording van een soortgelijke vraag van de leden van de PvdA-fractie over relevante omstandigheden.

De leden van de D66-fractie vroegen in hoeverre in de huidige situatie wordt voldaan aan de doelstellingen van de Won. Ook vroegen deze leden of ik vind dat met splitsing die doelen worden behaald. Tenslotte vraagt deze fractie of ik ook alternatieven anders dan splitsing heb overwogen om de genoemde doelstellingen te bereiken. Voor de beantwoording op deze vraag verwijs ik kortheidshalve naar een eerder gegeven antwoord op een vraag van de leden van de SP-fractie over in hoeverre in de huidige situatie wordt voldaan aan de doelstelling van de Won.

Dezelfde leden vroegen of de onvolledige doorvoering van de scheiding elders in Europa negatieve consequenties heeft voor de concurrentiepositie van Nederlandse energiebedrijven en of gesplitste Nederlandse energiebedrijven het risico lopen om overgenomen te worden door buitenlandse concurrenten die nog wel het systeembeheer in eigen handen hebben. Kortheidshalve verwijs ik naar de beantwoording van een vergelijkbare vraag van de leden van de VVD-fractie over een ongelijk speelveld. In aanvulling daarop verwijs ik naar de beantwoording van een vergelijkbare vragen van de leden van de SP-fractie en van de leden van de PVV-fractie over mogelijke buitenlandse overnames.

De leden van de D66-fractie vroegen wat de verwachting is dat andere lidstaten in Europa op korte termijn over zullen gaan tot verdere scheiding van hun netwerkbedrijven en of ik hiertoe in Brussel aandrang. Op dit moment is mij niet bekend dat lidstaten een invoering van een groepsverbod overwegen. Wel zien we in Europa diverse ontwikkelingen. In de Kamerbrief van 29 juni jl. naar aanleiding van de uitspraak van de Hoge Raad gaf ik reeds aan dat de Europese Commissie, zoals aangegeven in de Mededeling over de voltooiing van de interne energiemarkt, permanent oog heeft voor het bestaan van een gelijk speelveld voor alle marktdeelnemers en in dat kader ook kijkt naar distributienetten. De Commissie doelt hierbij op de samenhangende en correcte toepassing van de regels die gelden voor deze netten. Deze aanpak past bij het in het kader van het derde energiepakket aangekondigde monitoring van de activiteiten van distributiesysteembeheerders. In de recente mededeling en start van een consultatie over "electricity market design" kondigt de Commissie een herziene rol aan voor de distributiesysteembeheerders. Het gaat er dan om welke rol zij kunnen spelen bij het faciliteren van de komst van nieuwe dienstverleners. De regels die gelden voor de distributienetten en de rol daarbij van de beheerders heeft derhalve de continue aandacht van de Commissie. Omdat er nog geen concrete voorstellen zijn gelanceerd, zet Nederland momenteel niet actief in op invoering van een groepsverbod op Europees niveau. Wel zet Nederland, als eerder aangegeven in de beantwoording van een vraag van de leden van de VVD-fractie over het creëren van een gelijk speelveld in Europa, zich zowel op Europees, regionaal als bilateraal niveau in op verbeterde marktwerking en

verdere marktintegratie zodat Nederlandse partijen toegang krijgen tot buitenlandse markten.

De leden van de D66-fractie vroegen om een reactie op de uitspraken van energiebedrijven die nog moeten splitsen dat zij minder zullen investeren in duurzame energie en vroegen naar de invloed daarvan op het Energieakkoord. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar eerder antwoorden op de vragen van de leden van de VVD-fractie over het Energieakkoord.

Dezelfde leden vroegen of de splitsing naast het voordeel bestaande uit het niet hoeven te toetsen van extra investeringen ten behoeve van de energietransitie aan de commerciële belangen van het netwerkbedrijf in het net ook nadelen voor de energietransitie kan hebben. Daarbij vroegen dezelfde leden mij om de stelling van enkele partijen dat de 'Nederlandse overheid door splitsing nog meer invloed verliest op de eigen energievoorziening' bij mijn antwoord te betrekken. Het splitsen van Nederlandse energiebedrijven vermindert noch de ambities van het kabinet om een duurzame energievoorziening te realiseren noch het potentieel van Nederlandse marktpartijen om deze tot stand te brengen. Ik zie daarom niet in hoe de splitsing de energietransitie nadelig zal beïnvloeden. Daarnaast kan ik mij niet vinden in de stelling dat de Nederlandse overheid door splitsing invloed verliest op de eigen energievoorziening. Het klopt dat na splitsing het voor de provinciale en gemeentelijke aandeelhouders mogelijk wordt om eigendom van het productie- en leveringsbedrijf over te dragen aan een andere (niet-publieke) partij. Dit doet echter niet af aan de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het kabinet en uw Kamer om regels te kunnen stellen aan deze bedrijven en de energiemarkt in den brede. Privatisering van dergelijke bedrijven behoedt gemeenten, provincies en hun inwoners voor de risico's die gepaard gaan met het aandeelhouderschap van relatief risicovolle activiteiten. Eigendom van distributienetten draagt daarentegen bij aan het waarborgen van het publiek belang van betrouwbaarheid van de netten. Door het netwerk te splitsen van het productie- en leveringsbedrijf wordt het onafhankelijk en komen uitgekeerde dividenden van het netwerkbedrijf direct ten bate van de publieke aandeelhouders die deze middelen kunnen inzetten waar zij deze – democratisch gelegitimeerd – het meest effectief achten. Het is aan de aandeelhouders om te besluiten of zij de productie- en leveringsactiviteiten willen behouden of niet. Productie en levering van energie is een commerciële activiteit die gepaard gaat met de nodige risico's. Het is aan de betrokken aandeelhouders om de afweging te maken of zij eigendom van productie en levering opportuun achten of niet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of ik onderzoek heb gedaan naar de gevolgen van splitsing voor de mogelijkheid en bereidheid van energiebedrijven om te investeren in hernieuwbare energie. Bij invoering van het groepsverbod is aangegeven dat dit verbod voorziet in de randvoorwaarden voor de stimulering van hernieuwbare energie. Het garandeert de non-discriminatoire toegang tot het elektriciteitsnet voor bijvoorbeeld WKK-installaties, windenergie en zonnepanelen. Toen is aangegeven dat 30 à 35 procent van de elektriciteitsvoorziening reeds

decentraal werd opgewekt en dat dat aandeel verder zou toenemen, o.a. als gevolg van de voortschrijdende technologische ontwikkeling. Consumenten zijn gebaat bij voldoende investeringen in productiecapaciteit. Er zijn momenteel veel sterke bedrijven in Nederland actief die inzetten op investeringen in hernieuwbare energie. Alleen Eneco en Delta beschikken nog over hun netten. Het is echter niet gewenst dat het eigendom van gereguleerde netten wordt benut om kapitaal aan te trekken voor productieactiviteiten, maar juist voor efficiënte kwalitatief goede en moderne netten. Dit is één van de fundamenteën van de Won. Juist ook in een periode als de huidige op de energiemarkt, waarin conventionele productie in zwaar weer verkeert, is er een groter risico is dat de inkomsten uit de netten in de commerciële activiteiten vloeien of dat de risico's van de commerciële activiteiten op de netten terugslaan bij geïntegreerde bedrijven. Dividenden kunnen door aandeelhouders (van onafhankelijke netwerkbedrijven) worden ingezet waar zij dit wenselijk achten.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of de huidige situatie in het verzorgingsgebied van Stedin en DNWB marktverstoring is. Korteheidshalve wordt voor de beantwoording van deze vraag verwezen naar een antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie over Stedin en DNWB.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen hoe de investeringen in zonne- en windenergie van gesplitste elektriciteitsleveranciers zich verhouden tot de investeringen van Eneco en Delta. Korteheidshalve verwijs ik naar mijn antwoord op soortgelijke vragen van de leden van de fracties van de VVD en van de PvdA over investeringen in hernieuwbare energie. Voor zover de SDE+ gegevens een indicatie zijn voor investeringen in zonne- en windenergieprojecten, is op basis daarvan geen duidelijk verschil zichtbaar tussen Eneco en Delta enerzijds en de gesplitste elektriciteitsleveranciers anderzijds.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of in de huidige situatie het publiek en onafhankelijke netbeheer in gevaar komt. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik korteheidshalve naar het antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie over mogelijk gevaar voor onafhankelijk en publiek netbeheer.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of ik een appreciatie kan geven van het rapport "Splitsing in de energiesector. Een verdeeld of onverdeeld succes" van PWC. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik korteheidshalve naar het antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen hoe de lijn van het kabinet wat betreft de Won zich verhoudt tot de breed gesteunde motie Doek/Sylvester c.s. Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik korteheidshalve naar het antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of ik de woorden van mijn voorganger bij het debat over de Won onderschrijf, namelijk dat er "geen reden voor

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**

Ons kenmerk
DGETM-EI / 15125589

gedwongen splitsing [hoeft] te zijn, als dat publieke en onafhankelijke netbeheer niet in gevaar komt". Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik korthedshalve naar het antwoord op een soortgelijke vraag van de leden van de SP-fractie.